

تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته ایران‌شناسی موجود در بنیاد ایران‌شناسی طی سال‌های

۱۳۸۵-۱۳۹۱

حجت اله حسن لاریجانی*

زهره میرحسینی**

پریسا سعیدی***

دریافت: ۱۳۹۳/۰۲/۰۹

پذیرش: ۱۳۹۳/۰۶/۲۵

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، بررسی وضعیت استناددهی در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته ایران‌شناسی در موسسه بنیاد ایران‌شناسی طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۱ است.

روش: در این پژوهش الگوهای استنادی فارغ‌التحصیلان رشته ایران‌شناسی، واحد بنیاد ایران‌شناسی در چهار گرایش (تاریخ، فرهنگ مردم و آداب و رسوم و میراث فرهنگی، اصول نسخه‌شناسی و مرمت نسخه‌های خطی و نسخه‌آرایی، عمومی) بررسی شد، لذا وضعیت استفاده از منابع از لحاظ نوع و زمان و زبان، همچنین پرستفاده‌ترین منابع و نویسندگان مورد ارزیابی قرار گرفت، و با استفاده از قانون برادفورد هسته انگلیسی تعیین گردید.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که از میان ۱۳۱۲۷ استاد، استناددهی به منابع کتابی نسبت به سایر انواع منابع بیشتر است، توزیع زبانی، بالابودن میزان استناد به زبان فارسی را با ۹۴/۵ درصد نشان می‌دهد. گرایش تاریخ با ۳۵/۷۵ درصد (۴۶۹۳ استناد) در درجه اول قرار گرفته و گرایش نسخه‌های خطی با ۶/۳۲ درصد (۸۲۹ استناد) در مرتبه آخر استناددهی قرار گرفته است، کتاب فارسی با ۷۳/۲۸ درصد بالاترین استناد و پایان‌نامه‌ها با ۰/۸۶ درصد کمترین استناد را داشته‌اند و به‌طور متوسط میزان استناد برای هر پایان‌نامه ۹۰/۵۳ است. نیم عمر کتاب عربی با ۲۷/۶ سال بیشترین میزان و پایان‌نامه‌ها با ۸/۱ سال کمترین میانگین را نشان می‌دهد، همچنین پوشش زمانی منابع مربوط به سال‌های ۹۰-۹۱ با ۲۸/۴۱ درصد بیشتر از کل استنادها می‌باشد، کتاب فارسی با ۷۷/۱۵ درصد و سایر منابع لاتین با ۰/۰۱ درصد به ترتیب از بیشترین و کمترین میزان اثرگذاری برخوردارند.

نتیجه‌گیری: نیم عمر استناد به کتاب عربی و لاتین بیش از سایر منابع است و از روزآمدی کمتری نسبت به سایر منابع برخوردارند. مجلات هسته براساس قاعده برادفورد شناسایی گردیده‌اند و مجلات هسته لاتین شامل Iranian Studies و ZDMG هستند. پربسامدترین مجلات فارسی نیز شامل مطالعات ملی و بررسی‌های تاریخی می‌باشند. در میان کتاب‌های فارسی کتابی که بیشتر به آن استناد شده لغت‌نامه دهخدا و ذبیح‌الله صفا پربسامدترین مولف در این تحقیق شناخته شده‌اند. در میان کتاب‌های لاتین کتاب Encyclopedia Iranica پربسامدترین بوده است. در میان کتاب‌های عربی نیز الذریعه الی تصانیف شیعه شیخ آقا بزرگ تهرانی مورد بیشترین استناد بوده است.

واژه‌های کلیدی: تحلیل استنادی، مآخذ پایان‌نامه‌ها، ایران‌شناسی، بنیاد ایران‌شناسی.

* استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال.

** استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال؛ iau-tnb@mirhoseini.z

*** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد، واحد تهران شمال؛ parisa.saedi82@gmail.com (نویسنده مسئول).

مقدمه

پایان‌نامه‌ها یا رساله‌ها و به تعبیر مرحوم دهخدا، تز، موضوعی است که در مدارس عالی مطرح می‌کنند و به تحقیق درباره آن می‌پردازند، یکی از ابزارهای تحقیقاتی است که با وجود اینکه حاوی جدیدترین و پیشرفته‌ترین اطلاعات علمی _ تخصصی است، در کشور ما و در کمک به محققین و متخصصان رشته‌های مختلف علوم و فنون ناشناخته باقی مانده‌اند. (خسروی تاج، ۱۹۷۹، نقل در بنی اقبال، ۱۳۶۹، ص. ۵۶۲).

با توجه به حجم بی‌رویه اطلاعات و تنوع نیازهای اطلاعاتی کاربران، هیچ کتابخانه یا مرکز اطلاع‌رسانی نمی‌تواند مدعی شود که قادر است تا نیازهای اطلاعاتی جامعه استفاده کننده خود را به صورت جامع پاسخگو باشد. از این رو شناسایی و گزینش پرمحتواترین و پر استفاده‌ترین مواد از میان انبوه عظیم مدارک و مواد تولید شده با در نظر گرفتن محدودیت بودجه و فضای کتابخانه‌ها، بسیار حائز اهمیت است، از طرفی دیگر حجم قابل توجهی از پژوهش‌های دانشگاهی را پایان‌نامه‌ها تشکیل می‌دهند و بسیاری از مقاله‌های پژوهشگران برگرفته از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد یا رساله‌های دکتری هستند، بنابراین می‌توان گفت پایان‌نامه‌ها نیز نقش مهمی در تولید دانش جدید ایفا می‌کنند.

در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ به دنبال افزایش حجم اطلاعات و گسترش تولیدات علمی، رویکرد به کمیت در آوردن علم با سنجیدن میزان تولید اطلاعات علمی در حیطه‌های مختلف به وجود آمد، که در این میان علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز دچار تحول گردید و مباحثی چون کتابسنجی^۱، اطلاع‌سنجی^۲، علم‌سنجی^۳، کتابخانه‌سنجی^۴ را به حیطه علمی خود وارد نمود که ۴ شیوه فنی اندازه‌گیری در علم کتابداری و دانش اطلاع‌رسانی است.

به عقیده (اگه) و (روسو) (۱۹۹۰، ۲۰۳) وجود مدارک استناد شونده در فهرست مآخذ یک مقاله نشان دهنده این

واقعیت است که از نظر نویسنده بین مدارک استناد کننده و استناد شونده یک نوع رابطه از نظر موضوع، روش‌شناسی و... وجود دارد و حوزه‌ای که این روابط را مطالعه و بررسی می‌کند، تحلیل استنادی نامیده می‌شود.

بیان مسئله

یکی از نوشتارهای تحقیقاتی که نقش قابل توجهی در تولید اطلاعات علمی ایفا می‌کند پایان‌نامه‌ها هستند، در واقع پایان‌نامه‌ها تراوشات فکری و خط مشی تحقیق محققان هستند و مسیر حرکت محقق به نوعی در منابع و مآخذی که مورد استفاده قرار می‌دهد منعکس می‌شود و این زمانی عملی است که نویسندگان پایان‌نامه‌ها، شناخت کافی از منابع منتشر شده در آن زمینه موضوعی داشته باشند و از منابع اصیل و معتبر استفاده کنند و تنها در آن زمان است که یک پایان‌نامه به رسالت پژوهشی و تحقیقی خود رسیده است، بدون اغراق می‌توان گفت طرح اندیشه نو نیازمند پشتوانه‌های علمی و آگاهی از پژوهش‌های مشابه قبلی است و بدون استناد به یافته‌های دیگران و منابع علمی معتبر در موضوع‌های مشابه نمی‌توان آن طرح را دارای ارزش علمی بالایی دانست.

امروزه یکی از ملاک‌های مهم جهت تهیه مجموعه مناسب برای کتابخانه‌ها در نظر گرفتن نیاز واقعی مراجعان است، اندازه‌گیری دقیق نیازها امری کیفی است و روشهای عینی بسیار کمی برای سنجش نیازها ابداع شده‌اند. از این رو با بررسی منابع مورد استناد در پایان‌نامه‌ها، می‌توان بر مشکلات انتخاب منابع و استفاده از روش‌های عینی و ملموس جهت تصمیم‌گیری در مورد شناسایی منابع، ارزیابی مدارک، انتخاب و وجین منابع پر استفاده و نویسندگان پرکار در رشته ایران‌شناسی غلبه نمود و نیازهای اطلاعاتی، میزان تسلط دانشجویان رشته ایران‌شناسی به زبان‌های خارجی و به‌طور کلی میزان بهره‌جویی از منابع اطلاعاتی را ارزیابی کرد.

بنیاد ایران‌شناسی در سال ۱۳۷۶ تاسیس شده است، پاسخ‌گویی به نیاز مهم و شناختن و شناساندن وجوه مختلف تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و دینی ایران در طول تاریخ و نیز اطلاع‌رسانی دقیق درباره این وجوه در

1. Bibliometric
2. Infometric
3. Sientometric
4. Librametric

۲. توزیع فراوانی انواع منابع در سال‌های مورد مطالعه چقدر است؟
۳. توزیع فراوانی از نظر زبان انواع منابع مورد استفاده در گرایش‌های مورد مطالعه چقدر است؟
۴. توزیع فراوانی از نظر زبان انواع منابع مورد استفاده در سال‌های مورد بررسی چقدر است؟
۵. نسبت منابع اطلاعاتی مورد استفاده در سال‌های مورد بررسی چقدر است؟
۶. نیم عمر استناددهی به منابع اطلاعاتی زبان فارسی و عربی در پایان‌نامه‌های مورد بررسی چقدر است؟
۷. نیم عمر استناددهی به منابع اطلاعاتی زبان لاتین در پایان‌نامه‌های مورد بررسی چقدر است؟
۸. پراستنادترین منابع کتاب فارسی، کتاب عربی، کتاب لاتین مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی کدامند؟
۹. پراستنادترین نویسندگان منابع کتاب فارسی، کتاب عربی، کتاب لاتین مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی کدامند؟
۱۰. پراستنادترین منابع مجلات فارسی، مجلات لاتین مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی کدامند؟
۱۱. مجلات هسته لاتین با استفاده از قانون برادفورد کدامند؟ پاسخ به این سوالات در مجموعه‌سازی برای کتابخانه‌ها و غلبه بر مشکلات انتخاب منابع و تعیین اولویت برای نیازهای اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی ارشد این رشته متمرکز خواهد بود.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

پایان‌نامه‌ها از بهترین منابع تحقیقاتی به‌شمار می‌روند که نه تنها راهنمای شناخت منابع در موضوع خاص هستند، بلکه مدارک مهم مبنی بر اینکه چه نوع مواد تحقیقاتی مورد استفاده قرار گرفته‌اند را ارائه می‌دهند و می‌توان با تجزیه و تحلیل منابع به‌کار گرفته شده، علاوه‌بر تعیین نحوه عملکرد تحقیقات قبلی، راه را برای شناخت بعدی هموار نمود (صدیقی، ۱۳۸۰، ص ۳۰).

دوره معاصر و به ویژه ایران اسلامی و دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی از اهداف بنیاد ایران‌شناسی است و بدون تردید اجرای هر برنامه نیازمند داشتن افراد متخصص با مهارت‌ها است. دانش‌آموختگان ایران‌شناسی این منابع انسانی را تشکیل می‌دهند که می‌توانند مهم‌ترین وسیله معرفی فرهنگ، هنر و دانش ایران‌شناسی و توسعه آن در داخل و خارج کشور باشند، لذا نگارنده بر آن شده است تا با بررسی ۱۴۵ عنوان پایان‌نامه کارشناسی ارشد ایران‌شناسی در طی سال‌های ۱۳۸۵ - ۱۳۹۱ در چهار گرایش ایران‌شناسی تاریخ، ایران‌شناسی فرهنگ مردم و آداب و رسوم و میراث فرهنگی، ایران‌شناسی اصول نسخه‌شناسی و مرمت نسخه‌های خطی و نسخه‌آرایی، ایران‌شناسی عمومی، الگوی رفتار علمی پژوهشگران و محققان این رشته را در منابع علمی مورد بررسی مشخص کند.

علت انتخاب موسسه بنیاد ایران‌شناسی جهت انجام این پژوهش، دسترسی به پایان‌نامه‌های دفاع شده و ارتباط با دانشجویان رشته ایران‌شناسی و همچنین مورد استفاده بودن این تحقیق برای دانشجویان مشغول به تحصیل در این موسسه و کمک به مجموعه‌سازی کتابخانه می‌باشد.

هدف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش، تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های فارغ التحصیلان رشته ایران‌شناسی در مقطع کارشناسی ارشد موجود در بنیاد ایران‌شناسی است تا با بهره‌گیری از روش تحلیل استنادی مشخص شود دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد رشته ایران‌شناسی در چهار گرایش ایران‌شناسی تاریخ، ایران‌شناسی فرهنگ مردم و آداب و رسوم و میراث فرهنگی، ایران‌شناسی اصول نسخه‌شناسی و مرمت نسخه‌های خطی و نسخه‌آرایی و عمومی از چه منابعی بیشتر در تهیه پایان‌نامه‌های خود استفاده کرده‌اند.

سوالات پژوهش

- پرسش‌های اساسی مطرح شده در این پژوهش عبارتند از:
۱. توزیع فراوانی انواع منابع در گرایش‌های مورد مطالعه چقدر است؟

بررسی در سال‌های مورد مطالعه موجود است از این رو تمامی پایان‌نامه‌های ذکر شده به‌عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شده به عبارت دیگر نمونه برابر با جامعه است. ابزار گردآوری اطلاعات، سیاه‌ای محقق ساخته است از اطلاعاتی شامل سال ارائه پایان‌نامه، نوع گرایش، نوع منبع، زبان منبع، نویسنده، محل نشر، پوشش زمانی و زبان منابع، این اطلاعات بر اساس سوالات و هدف پژوهش تنظیم شده و به کمک آن گردآوری داده انجام شده و از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی موجود از جمله کتابخانه کنگره و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، کتابخانه مجلس، کتابخانه ملی و... همچنین با استفاده از بانک اطلاعات نشریات کشور^۱، بانک اطلاعات اولریخ^۲ و برخی بانک‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی به رفع معایب و نواقص منابع اقدام گردید.

گردآوری داده‌ها به شرح ذیل صورت گرفت:

۱. تهیه کپی از صفحات عنوان، منابع و مآخذ هر پایان‌نامه
 ۲. شماره‌گذاری پایان‌نامه‌ها با اختصاص کد ویژه
 ۳. فیش‌ها بر اساس گرایش، سال ارائه پایان‌نامه و نوع مدرک و زبان منبع جمع‌آوری شد.
 ۴. در مورد کتاب‌ها، اطلاعات شامل: عنوان، نام نویسنده، مترجم، محل نشر، ناشر، تاریخ نشر مورد نظر بود.
 ۵. در مورد مجله نیز این اطلاعات شامل: نام مجله، تاریخ انتشار، دوره، شماره، شماره صفحه مربوطه بود.
 ۶. در مورد سایت‌های اینترنتی اطلاعات شامل: آدرس سایت و تاریخ بازیابی شد.
 ۷. در مورد سایر منابع به ذکر نوع منبع، عنوان منبع، نام پدیدآور و تاریخ نشر اکتفا شد.
 ۸. اطلاعات وارد نرم‌افزار اکسل شد.
- به‌منظور تجزیه و تحلیل یافته‌ها با استفاده از روش‌های آماری چون دسته‌بندی داده‌ها بر حسب توزیع فراوانی، تعیین میانگین، رسم نمودار، محاسبه نیم عمر، میزان اثرگذاری و بررسی قانون برادفورد، داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

ویژگی خاص پایان‌نامه‌ها در ژرف‌نگری و محدود بودن دامنه کار، از لحاظ پژوهشی حائز اهمیت است و نگارنده آن برای یافتن سابقه منابع برای آگاهی نسبت به متون کاملاً محدود است.

از این رو مهم است که پایان‌نامه‌ها از دو دیدگاه بررسی شوند:

۱. درک معتبر پژوهشی به اعتبار متن تحقیق،
 ۲. کتابشناسی تخصصی به اعتبار فهرست پایانی.
- در بستر پژوهش‌های علمی، بررسی مآخذ پایان‌نامه‌ها و به عبارتی بررسی استنادی مآخذ به‌عنوان یکی از سرمایه‌های علمی و فکری مراکز دانشگاهی، امری قابل توجه است و نتایج یافته‌های چنین مطالعاتی الگوی رفتاری و پژوهشی محققان را مشخص می‌کند و فهرست‌های حاصل از این بررسی می‌توانند با توجه به حجم بالا و روزافزون مدارک علمی و هزینه‌های سنگینی که کتابخانه‌ها متحمل می‌شوند برای تهیه این منابع، مبنایی باشد جهت گزینش منابع مفید و حذف منابع غیرضروری در مجموعه‌سازی کتابخانه‌ها.
- این پژوهش بر آن است که با استفاده از روش تحلیل استنادی، مآخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بنیاد ایران‌شناسی را در رشته ایران‌شناسی تجزیه و تحلیل کند و اگر نتایج مفیدی میسر گردد از این طریق به رشد و غنای مجموعه کتابخانه این موسسه کمک کند.

روش پژوهش: این پژوهش با استفاده از روش تحلیل استنادی که جزء شناخته‌شده‌ترین روش‌ها در مطالعات کتابسنجی به حساب می‌آید انجام گرفته است، کتابسنجی روشی است که از طریق بررسی اسنادهای تعلق گرفته به آنها و با به کارگیری روش‌های آماری پیشرفته به تجزیه و تحلیل متون نویسندگان و مفاهیم اطلاعاتی می‌پردازد.

جامعه تحقیق و حجم نمونه‌گیری و روش نمونه‌گیری:

جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش تعداد ۴۴ پایان‌نامه در گرایش عمومی، ۵۰ پایان‌نامه در گرایش تاریخ، ۸ پایان‌نامه در گرایش نسخه‌شناسی و ۴۳ پایان‌نامه در گرایش فرهنگ است که طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۱ مورد بررسی قرار گرفته‌اند، با توجه به این‌که تعداد ۱۴۵ پایان‌نامه در چهار گرایش مورد

بوده و بیشترین پایان‌نامه‌ها (۲۶/۹ درصد) در سال ۱۳۸۳ ارائه شده است.

حداد (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های دکتری ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی و ارتباطات علامه طباطبایی طی سال‌های ۱۳۷۴ - ۱۳۸۴ از مجموع ۸ عنوان پایان‌نامه در رشته ارتباطات و ۱۱۸۱ استناد نشان می‌دهد که بیشترین استناد مربوط به کتاب‌ها با ۵۸/۹ درصد بوده است. همچنین متوسط استناد برای هر پایان‌نامه ۳۹/۷۵ و نیم عمر متوسط کل منابع ۱۱ سال و ۲ ماه اعلام شده است. توزیع زبانی استنادها نشان داد، که بیشترین منابع استناد شده، به زبان فارسی است.

در تحقیقی با عنوان "تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های دانش آموختگان تحصیلات تکمیلی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی بین سالهای ۱۳۸۰ - ۱۳۸۷" موحدپور (۱۳۸۹) تعداد ۱۷۵ پایان‌نامه را مورد مطالعه قرار داده و نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که از میان ۱۳۶۶۸ استناد استخراج شده (۸۳۷۱ استناد در مقطع کارشناسی ارشد و ۵۲۹۷ استناد در مقطع دکتری) و میانگین استناد هر پایان‌نامه در مقطع کارشناسی ارشد ۶۲/۹ درصد و در مقطع دکتری ۱۲۶/۱ درصد استناد بوده است. کتاب‌ها، مجلات، پایان‌نامه‌ها و منابع الکترونیکی در هر مقطع به ترتیب بیشترین استنادها را به خود اختصاص داده‌اند. در مقطع کارشناسی ارشد زبان فارسی و در مقطع دکتری زبان انگلیسی به‌عنوان زبان غالب استنادها شناخته شده است. همچنین میانگین عمر، مجلات هسته و فهرستی از منابع مولفان پر استناد در هر رشته نیز معرفی شده است.

غفوری (۱۳۹۰) با بررسی (تعیین منابع اثرگذار در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجود در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات طی سال‌های ۱۳۷۹ - ۱۳۸۸) به این نتیجه رسید که از مجموع ۲۷۴۶۰ منبع مورد استفاده، کتاب‌های فارسی با ۹۶/۶۲ درصد بالاترین، و پایان‌نامه‌های انگلیسی با ۰/۰۷ درصد کمترین استناد را داشته‌اند. هر پایان‌نامه به‌طور میانگین به ۷۸/۰۱ منبع استناد کرده است. زبان فارسی با

از داده‌های توصیفی (میانگین) به‌منظور بررسی منابع استنادی بهره گرفته شده است و از فرمول نیمه‌عمر جهت بررسی میزان کهنگی منابع اطلاعاتی استفاده شده است و همچنین از فرمول برادفورد نیز به‌منظور بررسی مجلات هسته انگلیسی استفاده گرفته شد، که نشان می‌دهد کدام نشریه لاتین در بالاترین درجه استفاده قرار دارد.

مطالعات انجام شده در ایران

با توجه به سرمایه‌گذاری‌هایی که در ایجاد زیرساخت‌های اطلاعاتی و تامین منابع علمی صورت می‌گیرد و همچنین در نظر گرفتن این نکته که بررسی الگوهای استنادی پژوهشگران از ابزارهای علمی و مهمی برای تهیه منابع اطلاعاتی است، امید است بررسی‌های انجام شده در حوزه تحلیل استنادی و پی‌بردن به رفتارها و الگوهای استنادی بتواند گامی مهم در روند شناسایی و گزینش مناسب‌ترین منابع اطلاعاتی باشد. پژوهش‌های چند سال اخیر در این راستا عبارتند از:

خاموشیان (۱۳۸۷) در مطالعه رفتارهای استنادی دانشجویان دوره دکتری تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه بر اساس پایانه‌های آنها در سال‌های ۱۳۸۰ - ۱۳۸۴ به این نتایج رسید که از میان ۹۷۳ استناد ۸۵/۳۷ درصد مجلات بوده‌اند که از این تعداد ۵۵/۸۰ درصد نشریات خارجی و ۲/۵۶ درصد نشریات فارسی بوده است، در بررسی تعداد مجلات هسته ۴ عنوان (۱/۵۳ درصد) می‌باشد و همچنین مشخص شد نیم عمر مجلات خارجی ۸ سال است که این نیم عمر برای نشریات بالا می‌باشد.

نیاز آذری (۱۳۸۸) بر روی ۱۱۹ پایان‌نامه فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری پژوهش استنادی کرده است. نتیجه گرفته شد که از میان کتاب‌ها با ۳۳۰۱ استناد (۶۹/۴ درصد)، نشریات با ۳۵۵ استناد (۷/۵ درصد)، پایان‌نامه‌ها با ۴۲۵ استناد (۰/۹ درصد)، گزارش‌ها با ۱۲ استناد (۰/۳ درصد)، اینترنت با ۱۴۷ استناد (۳/۱ درصد) از کل استنادها را به خود اختصاص داده است. این پژوهش نشان می‌دهد که میزان استناد به کتاب بیش از سایر منابع اطلاعاتی

نیجریه نشان داد که بیشترین اسنادها به مجلات و کمترین آن به منابع اینترنتی اختصاص داشته است. بیشترین اسنادها مربوط به سال ۲۰۰۶ بوده است و ۳۰/۵۲ درصد اسنادها بسیار کهنه و قدیمی و مربوط به ۲۰ سال گذشته بوده‌اند. همچنین بیش از نیمی از اسنادها (۷۲ درصد) توسط یک نویسنده نگارش شده و مربوط به مجلات خارجی بوده و ۲۸ درصد اسنادها نیز مربوط به مجلات داخلی بوده است. مجله اقتصاد کشاورزی و پس از آن مجله اقتصادسنجی پراستنادترین مجلات بوده‌اند.

بناتپنور و کاناپاناور^۴ (۲۰۱۳) در پژوهشی با بررسی پایان‌نامه‌های دکترای گیاه‌شناسی دانشگاه کوومپو هند طی سالهای ۲۰۰۰-۲۰۰۶ به این نتایج دست یافتند که بیشترین منبع مورد استفاده متعلق به مجلات با ۷۴/۷۷ درصد استناد و پس از آن به ترتیب کتاب‌ها، مجموعه مقالات، پایان‌نامه‌ها، گزارشها و پروانه‌های ثبت اختراع قرار داشتند. کمترین اسنادها نیز متعلق به منابع اینترنتی بوده است. بیشتر مقالات چند نویسنده‌ای بودند و مجله سلول گیاهی^۵ و فرهنگ رسته آمریکا^۶ با ۱۵۸ استناد (۷/۵۷ درصد) پراستنادترین مجله بوده‌اند.

بناتپنور و کاناپاناور (۲۰۱۳) در پژوهشی مشابه با بررسی پایان‌نامه‌های دکترای جانورشناسی دانشگاه کوومپو هند طی سالهای ۲۰۰۰-۲۰۰۶ به این نتایج دست یافتند که بیشترین منبع مورد استفاده متعلق به مجلات با ۷۴/۴۷ درصد استناد و پس از آن به ترتیب کتاب‌ها با ۱۸/۰۲ درصد و به ترتیب کنفرانس‌ها با ۳/۳۶ درصد و به ترتیب پایان‌نامه‌ها، گزارشها و پروانه‌های ثبت اختراع و روزنامه‌ها قرار داشتند. مجله "Mutation Research" با ۹۴ استناد (۵/۷۱ درصد) پراستنادترین مجله بوده است.

۸۵/۸۲ درصد زبان غالب است. پوشش زمانی مربوط به سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۷۸ با ۳۶/۴۹ درصد از کل اسنادها می‌باشد و کتاب‌های فارسی با ۴۹/۱۱، و پایان‌نامه‌های انگلیسی با ۰/۵ بیشترین و کمترین میزان اثرگذاری را داشته‌اند و نیز مشخص شد میزان استناد به منابع روزآمد در سال ۱۳۸۶ برابر ۲ منبع و در سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۰ برابر ۰/۶ می‌باشد. رضائیان و عصاره (۱۳۹۱) با بررسی اسنادها و تحلیل مآخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به این نتایج دست یافتند که بیشترین اسنادها مربوط به منابع لاتین بوده و ۴ مجله به عنوان مجلات هسته تعیین گردیدند. کهنگی متون در منابع نیز، ۱۵ سال برآورد شد.

مطالعات انجام شده در خارج از ایران

لو^۱ (۲۰۰۷) در پژوهشی با تحلیل استنادی منابع ۱۳ عنوان از پایان‌نامه‌های دانشجویان دکترای علوم طبیعی دانشگاه ملی چانگ - هسینگ تایوان و استخراج ۱۶۸۹ استناد دریافت که میانگین تعداد اسنادها برای هر پایان‌نامه ۱۲۳ استناد است. بیشترین استناد به مقالات مجلات با ۹۰/۹۵ درصد اختصاص داشته و ۹۹ درصد منابع مورد استفاده به زبان انگلیسی بوده‌اند، همچنین نیم عمر منابع ۸/۳۳ سال محاسبه و پراستنادترین نویسنده و نشریات معرفی شدند.

نوریا و سابات^۲ (۲۰۰۸) طی تحقیقی به تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های دکترای رشته شیمی پرداختند. از بررسی ۴۶ رساله دکترای دانشگاه کومیک دی سریا طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۳ در مجموع ۴۲۰۳ منبع کتابشناختی استخراج شد. نتایج بدست آمده نشان داد بیشترین مدارک مورد استفاده، مقاله‌های علمی بوده‌اند که ۷۹ درصد منابع را به خود اختصاص داده‌اند. ۳۳ مجله، ۵۰ درصد نیازهای اطلاعاتی را پاسخ داده‌اند.

نتایج پژوهش کهایند فاسا^۳ (۲۰۱۱) در بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد اقتصاد و توسعه کشاورزی دانشگاه

4. Banateppanvar; Kannapanavar
5. Plant Cell
6. Tissue and Organ Culture (USA)

1. Lo
2. Nuria, Vallmitjana & L. G. Sabate
3. Kehinde Fasae

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بنیاد ایران‌شناسی در چهار گرایش به تفکیک سال‌های تحصیلی

گرایش تحصیلی	سال دفاع							
	۹۱-۹۲	۹۰-۹۱	۸۹-۹۰	۸۸-۸۹	۸۷-۸۸	۸۶-۸۷	۸۵-۸۶	ویژگی‌های آماری
عمومی	۳ (۸۲.۶)	۱۴ (۸۲.۳۱)	۶ (۶۴.۱۳)	۵ (۳۶.۱۱)	۹ (۴۵.۲۰)	۵ (۳۶.۱۱)	۲ (۵۵.۴)	فراوانی (درصد)
تاریخ	۶ (۱۲)	۱۶ (۳۲)	۷ (۱۴)	۶ (۱۲)	۱۰ (۲۰)	۵ (۱۰)	۰	فراوانی (درصد)
نسخه‌شناسی	۶ (۷۵)	۲ (۲۵)	۰	۰	۰	۰	۰	فراوانی (درصد)
فرهنگ	۶ (۹۵.۱۳)	۱۶ (۲۱.۳۷)	۳ (۹۸.۶)	۵ (۶۳.۱۱)	۷ (۲۸.۱۶)	۵ (۶۳.۱۱)	۱ (۳۲.۲)	فراوانی (درصد)
جمع کل	۱۴۵ (۱۰۰)	۲۱ (۴۸.۱۴)	۴۸ (۱.۳۳)	۱۶ (۰.۳۱)	۱۶ (۰.۳۱)	۲۶ (۹۳.۱۷)	۱۵ (۳۵.۱۰)	۳ (۰.۲)

خطی اولین سال دفاع را از سال ۹۱-۱۳۹۰ با ۴/۱۷ درصد (۲) پایان‌نامه) به خود اختصاص داده است و از این میان بیشترین میزان دفاع پایان‌نامه‌ها به‌طور مساوی مربوط به گرایش تاریخ و فرهنگ در سال ۹۰-۱۳۹۱ با ۳۳/۳۳ درصد (۱۶ پایان‌نامه) بوده و از نظر سال دفاع سال ۹۱-۱۳۹۰ با ۳۳/۱ درصد (۴۸) پایان‌نامه) بیشترین و سال ۸۶-۱۳۸۵ با ۲/۰۷ درصد (۳) پایان‌نامه) کمترین میزان پایان‌نامه دفاع شده را داشته است.

همان‌طور که نتایج جدول شماره ۱ نشان می‌دهد از میان ۱۴۵ پایان‌نامه دفاع شده در سال‌های تحصیلی مورد مطالعه از نظر گرایش بیشترین تعداد پایان‌نامه دفاع شده مربوط به رشته تاریخ با ۳۴/۴۸ درصد (۵۰ پایان‌نامه) است، و به ترتیب گرایش عمومی، فرهنگ و در آخر گرایش نسخه‌خطی قرار دارد، البته گرایش‌های عمومی و فرهنگ از سال ۸۶-۱۳۸۵ اولین سال دفاع را داشته و به ترتیب گرایش تاریخ از سال ۸۷-۱۳۸۶ با ۳۳/۳۳ درصد (۵ پایان‌نامه) و گرایش نسخه

جدول ۲. میزان استناد به منابع اطلاعاتی

منابع	کتاب			نشریات			پایان‌نامه		منابع اینترنتی		سایر منابع	
	فارسی	عربی	لاتین	فارسی	عربی	لاتین	فارسی	لاتین	فارسی	لاتین	فارسی	لاتین
ویژگی‌های آماری	۱۰۱۲۷	۱۷۰	۳۲۸	۱۳۸۱	۴	۶۲	۱۲۰	۴	۲۹۸	۱۵۲	۴۸۰	۱
فراوانی	۱۰۶۲۵			۱۴۴۷			۱۲۴		۴۵۰		۴۸۱	
درصد فراوانی	۳۱.۹۵	۶.۱	۰.۹۳	۴۴.۹۵	۲۸.۰	۲۸.۴	۷۷.۹۶	۲۳.۳	۲۲.۶۶	۷۸.۳۳	۷۹.۹۹	۲۱.۰
جمع کل	۶۳.۸۱	۷.۹۷	۹۶.۵۹	۱۳.۱۱	۳۴.۱۱	۳.۲	۹۷.۰	۷۳.۰	۴.۲	۷۹.۲۷	۸۷.۳	۱۸.۰
میانگین کل استنادها	۲۸.۷۳			۹۸.۹			۸۶.۰		۱.۳		۳۲.۳	

بررسی جای گرفته و پس از آن منابع اطلاعاتی اینترنت و پایان‌نامه به‌ترتیب با میانگین ۳/۱ و ۰/۸۶ قرار داشته‌اند و کتاب فارسی با ۱۰۱۲۷ استناد معادل (۳۱.۹۵ درصد) بیشترین میزان استناددهی را در میان انواع منابع به خود اختصاص داده است.

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که به‌طور کلی از میان انواع منابع مورد استفاده، کتاب با ۱۰۶۲۵ استناد با میانگین ۷۳.۲۸ بیشترین میزان استناددهی و نشریات با ۱۴۴۸ استناد و میانگین ۹۸.۰۹ در درجه بعدی استناددهی قرار دارد و این در حالی است که منبع اطلاعاتی سایر منابع نیز با میانگین ۳/۳۲ در مرتبه سوم استناددهی در میان پایان‌نامه‌های سال‌های مورد

جدول ۳. توزیع فراوانی زبان استنادهای مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی

زبان منابع	تعداد استنادها	درصد فراوانی تعداد استنادها
منابع فارسی	۱۲۴۰۶	۵.۹۴
منابع لاتین	۵۴۷	۱۷.۴
منابع عربی	۱۴۷	۳۳.۱
جمع کل	۱۳۱۲۷	۱۰۰

نتایج نشان می‌دهد که در پایان‌نامه‌های مورد مطالعه ۹۴/۵ درصد (۱۲۴۰۶ استناد) مربوط به منابع فارسی زبان است و ۴/۱۷ درصد (۵۴۷ استناد) مربوط به زبان لاتین است و زبان عربی نیز در مرتبه سوم ۱/۳۳ درصد (۱۷۴ استناد) را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴. فراوانی و درصد استناد به منابع اطلاعاتی مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بنیاد ایران‌شناسی به تفکیک گرایش‌های تحصیلی مورد مطالعه

گرایش تحصیلی	منابع و ویژگیهای آماری		نشریات	پایان‌نامه	سایر منابع	جمع کل
	کتاب	فراوانی (درصد)				
عمومی	۳۰۸۴ (۵۴.۸۴)	۲۸۶ (۸۴.۷)	۲۴ (۶۶.۰)	۲۵۴ (۹۷.۶)	۳۶۴۸	
تاریخ	۳۸۶۵ (۸۲.۳۶)	۴۷۷ (۱۰۰.۱۶)	۴۷ (۱۰۰.۰۱)	۳۰۴ (۷۴.۶)	۴۶۹۳	
نسخه‌شناسی	۷۳۵ (۸۸.۶۶)	۷۳ (۸۱.۸۱)	۶ (۷۲.۰۰)	۱۵ (۸۱.۰۱)	۸۲۹	
فرهنگ	۲۹۴۱ (۳۲.۷۴)	۶۱۱ (۴۴.۱۵)	۴۷ (۱۹.۰۱)	۳۵۸ (۰۵.۹)	۳۹۵۷	
جمع کل	۱۰۶۲۵ (۹۴.۸۰)	۱۴۴۷ (۰۲.۱۱)	۱۲۴ (۹۵.۰۰)	۴۸۱ (۶۶.۳)	۹۳۱ (۱.۷)	

بیشترین میزان استناددهی و در گرایش نسخه‌شناسی با ۳۶/۰ درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده است. پایان‌نامه‌ها به ترتیب در گرایش تاریخ با ۱ درصد و گرایش فرهنگ با ۱۹/۱ درصد بیشترین و درگرایش نسخه‌شناسی با ۷۲/۰ درصد کمترین میزان استناددهی را به خود اختصاص داده است. نتیجه اینکه از میان انواع گرایش‌ها، گرایش تاریخ و از میان انواع منابع مورد استفاده کتاب فارسی بیشترین میزان استناددهی را به خود اختصاص داده‌اند.

از مجموع ۱۳۱۲۷ استناد در بین چهار گرایش مورد بررسی بیشترین استناد به ترتیب مربوط به گرایش تاریخ، فرهنگ، عمومی، نسخه‌شناسی بوده است. از میان انواع منابع به‌طور خاص کتاب در گرایش نسخه‌شناسی با ۶۶/۸۸ درصد بیشترین استناد و در گرایش فرهنگ با ۷۴/۳۲ درصد (۲۹۴۱ استناد) کمترین میزان استناد را به خود اختصاص داده است. نشریات ادواری در گرایش فرهنگ با ۴۴/۱۵ درصد بیشترین استناد و در گرایش نسخه‌شناسی ۸۱/۸ درصد کمترین استناد را شامل می‌شود. سایر مدارک در گرایش فرهنگ با ۰۵/۹ درصد

جدول ۵. تعیین میزان اثرگذاری منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی به تفکیک سال تحصیلی

سال دفاع پایان‌نامه	کتاب		نشریات			پایان‌نامه		سایر منابع	
	فارسی	لاتین	عربی	فارسی	لاتین	عربی	فارسی	لاتین	
۸۵-۸۶	۳۱۰	۲	۹	۱۷	۱	۰	۰	۱۰	
۸۶-۸۷	۱۳۴۷	۳۳	۹	۱۱۲	۱	۰	۷	۱۴	
۸۷-۸۸	۲۱۱۵	۹۷	۱۶	۱۷۵	۲۶	۰	۲۰	۱۰۰	
۸۸-۸۹	۱۲۹۷	۲۵	۰	۲۰۰	۱	۲	۱۷	۹۹	
۸۹-۹۰	۸۸۶	۱۷	۱	۱۸۲	۲	۰	۱۰	۱۶۰	

ادامه جدول ۵. تعیین میزان اثرگذاری منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی به تفکیک سال تحصیلی

سال دفاع پایان‌نامه	کتاب			نشریات			پایان‌نامه		سایر منابع
	فارسی	لاتین	عربی	فارسی	لاتین	عربی	فارسی	لاتین	
۹۱-۹۰	۲۶۲۰	۱۱۰	۳۵	۴۹۰	۱۹	۲	۵۰	۲	۳۱۷
۹۲-۹۱	۱۵۵۲	۴۴	۱۰۰	۲۰۵	۱۲	۰	۱۶	۰	۷۹
جمع کل	۱۰۱۲۷	۳۲۸	۱۷۰	۱۳۸۱	۶۲	۴	۱۲۰	۴	۷۷۸
میزان اثرگذاری	۱۵.۷۷	۵.۲	۲۹.۱	۵۲.۱۰	۴۷.۰	۰.۳	۹۱.۰	۰.۳	۶۶.۳

جدول نشان می‌دهد در میان سال‌های مورد بررسی از میان ۱۳۱۲۷ استناد، بالاترین میانگین استناددهی مربوط به سال تحصیلی ۹۱-۹۰ برابر با تعداد ۳۷۳۰ استناد و کمترین میانگین استناددهی مربوط به سال تحصیلی ۸۵-۸۶ با تعداد ۳۴۹ استناد می‌باشد. از نظر نوع منبع در هفت سال مورد بررسی بیشترین استناد مربوط به کتاب در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ است و کمترین میزان استناددهی به منبع اطلاعاتی پایان‌نامه در سال ۸۶-۸۷ و ۸۸-۸۹ می‌باشد. به‌طور کلی سال تحصیلی ۹۰-۹۱ در تعداد استناددهی از نظر نوع و زبان

منابع بیشترین میزان را به خود اختصاص داده است، به استثنای کتاب عربی که بیشترین استناددهی به آن در سال ۹۱-۹۰ بوده و در مورد نشریات ادواری لاتین بیشترین میزان استناد مربوط به سال تحصیلی ۸۷-۸۸ بوده و سال تحصیلی ۹۰-۹۱ در درجه دوم استناددهی بوده است و نشریات ادواری عربی که بیشترین میزان استناددهی به آن در سالهای ۸۸-۸۹ و ۹۰-۹۱ بوده و پایان‌نامه‌های لاتین که بیشترین میزان استناددهی به آن در سال ۹۰-۹۱ بوده است.

جدول ۶. فراوانی و درصد زبان‌های به‌کار رفته در منابع اطلاعاتی مورد استفاده در پایان‌نامه‌های بنیاد ایران‌شناسی به تفکیک گرایش‌های مورد مطالعه

گرایش تحصیلی	منابع و ویژگی‌های آماری	کتاب			نشریات			پایان‌نامه		سایر منابع	جمع کل
		فارسی	لاتین	عربی	فارسی	لاتین	عربی	فارسی	لاتین		
عمومی	فراوانی	۲۸۷۳	۱۶۴	۴۷	۲۴۹	۳۵	۲	۲۲	۲	۱۷۶	۳۶۴۸
	درصدفراوانی	۷۶.۷۸	۵.۴	۲۹.۱	۸۳.۶	۹۵.۰	۰.۵	۶.۰	۰.۵	۸۳.۴	۱۰۰
تاریخ	فراوانی	۳۷۹۶	۵۵	۱۴	۴۷۴	۱	۲	۴۵	۲	۲۹۰	۴۶۹۳
	درصدفراوانی	۸۹.۸۰	۱۷.۱	۳.۰	۱.۱۰	۰.۲	۰.۴	۹۶.۰	۰.۴	۱۸.۶	۱۰۰
نسخه‌شناسی	فراوانی	۶۲۳	۱۳	۹۹	۶۷	۶	۰	۶	۰	۱۳	۸۲۹
	درصدفراوانی	۱۵.۷۵	۵۷.۱	۹۴.۱۱	۰.۸	۷۲.۰	۰	۷۲.۰	۰	۵۷.۱	۱۰۰
فرهنگ	فراوانی	۲۸۳۵	۹۶	۱۰	۵۹۱	۲۰	۰	۴۷	۰	۲۹۹	۳۹۵۷
	درصدفراوانی	۶۵.۷۱	۴۲.۲	۲۵.۰	۹۴.۱۴	۵.۰	۰	۱۹.۱	۰	۵۶.۷	۱۰۰
جمع کل	فراوانی	۱۰۱۲۷	۳۲۸	۱۷۰	۱۳۸۱	۶۲	۴	۱۲۰	۴	۷۷۸	۱۳۱۲۷
	درصدفراوانی	۱۵.۷۷	۵.۲	۲۹.۱	۵۲.۱۰	۴۷.۰	۰.۳	۹۱.۰	۰.۳	۶۶.۳	۱۰۰

در مجموع از نتایج حاصله از جدول ۶ چنین استنباط می‌شود که بیشترین میزان استناددهی در میان انواع گرایش‌ها به منبع اطلاعاتی کتاب فارسی با ۷۷/۱۵ درصد تعلق داشته و منبع اطلاعاتی نشریات ادواری فارسی با ۱۰/۵۲ درصد در درجه دوم قرار داشته است و کمترین میزان استناددهی نیز

مربوط به منابع اطلاعاتی نشریات عربی و پایان‌نامه لاتین با ۰/۳ درصد بوده است. در میان گرایش‌های مورد بررسی بیشترین استناد به کتاب فارسی در گرایش تاریخ، کتاب لاتین در گرایش عمومی، کتاب عربی در گرایش نسخه‌شناسی، نشریات فارسی و نشریات لاتین در گرایش

عمومی، نشریات عربی در گرایش عمومی و گرایش تاریخ، پایان‌نامه فارسی در گرایش فرهنگ، پایان‌نامه لاتین به طور مساوی در گرایش عمومی و تاریخ، سایر منابع فارسی در

گرایش فرهنگ و سایر منابع لاتین در گرایش عمومی اختصاص داده شده است.

جدول ۷. فراوانی و درصد تاریخ استناد به منابع فارسی و عربی بکار رفته در منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی

سال نشر	منابع فارسی		منابع عربی	
	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
بدون تاریخ	۶۶۳	۳۴.۵	۲۰	۷۶.۱۱
تا سال ۱۳۷۱	۴۹۶۱	۹۸.۳۹	۱۲۰	۵۸.۷۰
۱۳۷۵-۱۳۷۲	۱۰۴۸	۴۴.۸	۹	۲۹.۵
۱۳۷۹-۱۳۷۶	۱۴۹۳	۰۳.۱۲	۱۳	۶۴.۷
۱۳۸۳-۱۳۸۰	۱۸۰۰	۵۰.۱۴	۵	۹۴.۲
۱۳۸۷-۱۳۸۴	۱۵۹۷	۸۷.۱۲	۲	۱۷.۱
۱۳۹۱-۱۳۸۸	۸۴۴	۸۰.۶	۱	۵۸.۰
جمع کل	۱۲۴۰۶	۱۰۰	۱۷۰	۱۰۰

۴۹۵۶ می‌باشد. نیم عمر کتاب‌های فارسی در پایان‌نامه‌های مورد بررسی ۱۷/۸ سال می‌باشد یعنی بیش از نیمی از استنادهایی که در این پایان‌نامه‌ها به کتاب فارسی داد شده متعلق به ۱۸ سال اخیر می‌باشد، میزان نیم‌عمر نشریات ادواری فارسی برابر با ۱۱/۷ سال و نیم عمر پایان‌نامه‌های فارسی ۸/۱ سال و میزان نیم عمر کتاب‌های عربی برابر با ۲۷/۶ سال می‌باشد.

جهت تعیین نیم عمر کتاب‌های فارسی یافته‌های جدول ۷ حاکی از آن بوده که سال مبنا ۱۳۹۱ می‌باشد و سال بحرانی که بیش از نیمی از استنادها را به خود اختصاص داده سال ۱۳۷۴ و سال فرعی بحرانی که یکسال بالاتر از سال بحرانی می‌باشد سال ۱۳۷۵ در نظر گرفته شد. مقدار a یعنی نیمی از استنادهای به کتاب‌های فارسی برابر با ۴۹۰۶/۵ و مقدار b یعنی فراوانی تجمعی سال فرعی بحرانی برابر با ۴۷۳۳ و مقدار c نیز که فراوانی تجمعی سال بحرانی بوده برابر با

جدول ۸. فراوانی و درصد تاریخ استناد به منابع لاتین بکار رفته در منابع اطلاعاتی مورد استفاده در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بنیاد ایران‌شناسی مورد مطالعه

سال نشر	منابع لاتین	
	فراوانی	درصد فراوانی
بدون تاریخ	۷۶	۸۹.۱۳
تا سال ۱۹۷۹	۱۴۹	۲۳.۲۷
۱۹۸۰-۱۹۸۳	۱۹	۴۷.۳
۱۹۸۴-۱۹۸۷	۳۱	۶۶.۵
۱۹۸۸-۱۹۹۱	۱۹	۴۷.۳
۱۹۹۲-۱۹۹۵	۲۲	۰۲.۴
۱۹۹۶-۱۹۹۹	۴۴	۰۴.۸
۲۰۰۰-۲۰۰۳	۷۹	۴۴.۱۴
۲۰۰۴-۲۰۰۷	۳۷	۷۶.۶
۲۰۰۸-۲۰۱۱	۷۱	۹۷.۱۲
جمع	۵۴۷	۱۰۰

نتایج حاصله مربوط به نیم عمر منابع حاکی از آن است که نیم عمر استناد به کتاب فارسی ۱۷/۸ سال، کتاب‌های لاتین ۲۲/۷ سال، کتاب‌های عربی ۲۷/۶ سال، نشریات ادواری فارسی ۱۱/۷ سال، نشریات لاتین ۲۶/۸ سال، پایان‌نامه‌های فارسی ۸/۱ سال است. نیم عمر استناد به کتاب عربی، نشریات لاتین، کتاب لاتین بیش از سایر منابع اطلاعاتی است، یعنی از روزآمدی کمتری نسبت به سایر منابع برخوردارند و منابع عربی و لاتین از کهنه‌ترین منابع به حساب می‌آیند. در توجیه کهنگی منابع چاپی مورد بررسی (کتاب و نشریات) می‌توان گفت که در علوم انسانی کهنگی این متون جزء اعتبار و ارزش آن محسوب می‌شود و در برخی گرایش‌ها استفاده از چاپ اول یک مدرک می‌تواند نشان از ارزش و دست‌نخورده بودن مطلب باشد.

به‌منظور تعیین نیمه عمر کتاب‌های لاتین از نتایج جدول ۸ چنین استنتاج گردید که سال مبنا ۲۰۱۱ میلادی بوده و سال بحرانی که بیش از نیمی از استنادهای به کتاب لاتین را به خود اختصاص داده است سال ۱۹۸۹ و سال فرعی بحرانی نیز سال ۱۹۹۰ می‌باشد. مقدار a یعنی نیمی از استنادهای داده شده به کتاب لاتین برابر با ۱۵۷ مقدار فراوانی تجمعی سال فرعی بحرانی یعنی b برابر با ۱۵۲ و مقدار فراوانی تجمعی سال بحرانی یعنی c برابر با ۱۵۹ می‌باشد. با توجه به فرمول نیم عمر می‌توان چنین نتیجه گرفت که مقدار نیم عمر کتاب‌های لاتین مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد مطالعه ۲۲/۷ سال می‌باشد و مقدار نیم عمر نشریات ادواری لاتین بکار رفته در پایان‌نامه‌های مورد بررسی برابر با ۲۶/۸ سال می‌باشد.

جدول ۹. فراوانی پراستنادترین کتاب‌های فارسی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه به ترتیب نزولی

عنوان	تعداد استناد
لغت‌نامه دهخدا	۵۴
فرهنگ فارسی معین	۴۴
دایره‌المعارف بزرگ اسلامی	۴۱
ایران عصر صفوی	۳۵
شاهنامه فردوسی	۳۳
سبک‌شناسی	۳۳
سفرنامه شاردن	۳۲
شاهنامه فردوسی	۳۱
فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه بزرگ حضرت آیه‌الله العظمی مرعشی‌نجفی	۳۱
فهرست کتابخانه مجلس شورای اسلامی	۲۸
مجموعه مقالات سومین همایش محرم در فرهنگ مردم ایران	۲۵
تاریخ ادبیات ایران	۲۵
ایران و قضیه ایران	۲۴
مجموعه مقالات همایش صفویه در گستره تاریخ ایران زمین	۲۴
سفرنامه پیترو دلاواله	۲۳
سفرنامه تاورنیه	۲۳
فهرست کتاب‌های خطی کتابخانه ملی ملک وابسته به آستان قدس	۲۳
تاریخ ادبیات ایران	۲۲
فهرست کتاب‌های چاپی فارسی	۲۱
احسن التواریخ	۲۰
سفرنامه‌های ونیزیان در ایران	۲۰
مروج الذهب و معادن الجواهر	۲۰

دهخدا با ۵۴ بار استناد می‌باشد و پس از آن کتاب فرهنگ فارسی معین با ۴۴ بار استناد دهی در رتبه دوم قرار گرفته است.

یافته‌های حاصله بیانگر آن است که در بین کتاب‌های فارسی مورد استناد در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه به بیست و دو عنوان کتاب بیش از بیست بار استناد داده شده که در این میان بیشترین میزان استناد مربوط به کتاب لغت نامه

جدول ۱۰. فراوانی پر استنادترین نویسندگان کتاب‌های فارسی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه به ترتیب نزولی

نام نویسنده	تعداد استناد	نام نویسنده	تعداد استناد	نام نویسنده	تعداد استناد
ذبیح الله صفا	۸۱	نصرالله فلسفی	۴۶	محمدتقی بهار (ملک الشعرا)	۳۳
عبدالحسین زرین کوب	۷۱	شوالیه ژان شاردن	۴۵	اسکندر بیک منشی ترکمان	۳۲
علی اکبر دهخدا	۶۰	محمد معین	۴۴	محمد رضا شفیعی کدکنی	۳۲
ایرج افشار «سیستانی»	۵۸	خاناباا مشار	۴۲	رحیم رضازاده ملک	۳۱
محمدحسن خان اعتمادالسلطنه	۵۶	علی دهباشی	۴۱	احمد کسروی (تبریزی)	۳۱
عبدالحسین نوائی	۵۰	ابوالقاسم فردوسی	۴۰	آن‌کاترین سوابین فورد لمبتون	۳۱
ادوارد گرانویل براون	۴۶	رسول جعفریان	۳۸	سعید نفیسی	۳۰
راجر سیوری	۴۶	فریدون آدمیت	۳۳		

بار به آنان استناد داده شده بالاترین میزان استناد به ذبیح‌الله صفا با ۸۱ استناد بوده و پس از آن عبدالحسین زرین کوب با ۷۱ استناد پر استنادترین نویسندگان بوده‌اند.

نتایج جدول ۱۰ نشان دهنده آن است که در بین نویسندگان کتاب‌های فارسی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه در بنیاد ایران‌شناسی که بیش از سی

جدول ۱۱. فراوانی پر استنادترین کتاب‌های عربی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه به ترتیب نزولی

عنوان	تعداد استناد
الذریعه الی تصانیف الشیعه	۷۰
بحار الأنوار	۱۱
آثار الباقیه عن قرون الخالیه طبع لایپزیک	۱۰
آثار البلاد	۸

استناد داده شده است که بیشترین میزان استناددهی متعلق به کتاب الذریعه الی تصانیف الشیعه با ۷۰ بار استناد بوده است.

همچنانکه نتایج جدول حاضر نشان می‌دهد تنها به ۴ کتاب عربی در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه بیش از ۸ بار

جدول ۱۲. فراوانی پر استنادترین نویسندگان کتاب‌های عربی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه به ترتیب نزولی

نام نویسنده	تعداد استناد
محمد محسن آقابزرگ تهرانی	۷۵
محمدتقی مجلسی	۱۲
محمد بن احمد ابوریحان بیرونی	۱۰
زکریا بن محمد بن محمود القزوینی	۸
سید محسن امین	۷

این میان بیشترین میزان استناددهی به نام محمد حسن آقا بزرگ تهرانی با ۷۵ بار استناد بوده است.

نتایج بدست آمده از جدول فوق حاکی از آن است که به پنج نویسنده در کتاب‌های عربی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه بیش از ۷ بار استناد داده شده که در

جدول ۱۳. فراوانی پراستنادترین کتاب‌های لاتین مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه به ترتیب نزولی

عنوان	تعداد استناد
Encyclopadia Iranica	۴۳
Iranica	۲۵
Encyclopaedia of islam	۱۲
Encyclopedia Britanica	۸

مجلات هسته لاتین

برای گروه‌بندی استنادها، داده‌ها را به ۲ دسته تقسیم نموده و ضریب برادفورد برابر با ۲ محاسبه گردید. از اینرو تعداد مجلات هسته نیز طبق فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

$$R_{(n)} = a \cdot n^b$$

$$62 = (7) \cdot (n^2)$$

$$n = \frac{62}{7} = 8/86$$

$$n = \sqrt[7]{8/86} = \frac{2}{64} \approx 2$$

همان‌طور که ملاحظه می‌شود به ۴ کتاب انگلیسی به‌کار رفته در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه بیش از ۸ بار استناد داده شده که بیشترین میزان استناددهی به کتاب "Encyclopedia Iranica" با ۴۳ بار استناد بوده است و ارجاعی دیگر زیر عنوان "Iranica" داده شده است با ۲۵ بار استناد که احتمال داده می‌شود از مجموعه کتاب "Encyclopedia Iranica" باشد.

جدول ۱۴. فراوانی مجلات هسته انگلیسی مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد استفاده بترتیب نزولی

عنوان	تعداد استناد
Iranian Studies	۷
ZDMG	۶

جدول ۱۵. فراوانی پراستنادترین مجلات فارسی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه بترتیب نزولی

عنوان	تعداد استناد
مطالعات ملی	۹۱
بررسی‌های تاریخی	۵۶
وقف، میراث جاویدان	۴۶
نامه بهارستان	۳۰

بررسی منابع کتابشناختی به کاررفته در پایان‌نامه‌های مورد مطالعه نشان می‌دهد که، بیشترین میزان استناد منابع مربوط به کتاب‌ها با ۹۴/۸۰ درصد می‌باشد، که از این میان کتاب‌های فارسی با ۷۷/۱۵ درصد، بیشترین میزان استناددهی را به خود اختصاص داده است. و در مرتبه بعد نشریات ادواری با ۱۰/۵۲ درصد قرار دارند. یافته‌های سایر محققان حاکی از آن است که در حوزه علوم انسانی گرایش محققان به استفاده از کتاب‌ها بیشتر از مجلات است. چنانچه یافته‌های ایزدی (ایزدی، ۲۰۰۹)، حداد (حداد، ۲۰۰۹)، غفوری (غفوری، ۲۰۱۱) و مکی‌زاده (مکی‌زاده، ۲۰۰۸) نشان می‌دهد، اما گرایش به نشریات در رشته‌های علوم پایه و علوم پزشکی

با توجه به نتایج بدست آمده در می‌یابیم که دو عنوان مجله به زبان انگلیسی در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه جزء پراستنادترین و مجلات هسته بوده‌اند که بیش از ۶ بار به آنها استناد شده است که در این میان "Iranian Studies" با ۷ بار استناد بیشترین استناددهی را به خود اختصاص داده است، در میان نشریات فارسی نیز "مطالعات ملی" با ۹۱ بار استناد در ردیف اول، "بررسی‌های تاریخی" با ۵۶ بار استناد، "وقف میراث جاویدان" با ۴۶ بار استناد و "نامه بهارستان" با ۳۰ بار استناد به ترتیب جزء نشریات فارسی هستند که بیش از ۳۰ بار به آنها استناد داده شده است.

منابع برخوردارند و به‌طور کلی منابع عربی و لاتین از کهنه‌ترین منابع به حساب می‌آیند. در توجیه کهنگی منابع چاپی مورد بررسی (کتاب و نشریات) می‌توان گفت که در علوم انسانی کهنگی این متون جزء اعتبار و ارزش آن محسوب می‌شود و در برخی گرایش‌های ایران‌شناسی استفاده از چاپ اول یک مدرک می‌تواند نشان از ارزش و دست‌نخورده بودن مطلب باشد و یکی از اهداف مجموعه‌سازی کتابخانه تهیه نسخه‌های قدیمی بوده است.

نتایج پراستنادترین منابع و نویسندگان مورد استفاده نشان داد که در بین نویسندگان کتاب‌های فارسی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه در بنیاد ایران‌شناسی که بیش از سی بار به آنان استناد داده شده بالاترین میزان استناد به ذبیح‌الله صفا با ۸۱ استناد بوده و پس از آن عبدالحسین زرین‌کوب با ۷۱ استناد پراستنادترین نویسندگان بوده‌اند و به پنج نویسنده در کتاب‌های عربی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه بیش از ۷ بار استناد داده شده که در این میان بیشترین میزان استناددهی به نام محمد حسن آقا بزرگ تهرانی با ۷۵ بار استناد بوده است و بدلیل پراکندگی نویسندگان کتاب‌های لاتین میزان بسامد آن‌ها به‌طور محسوس نبوده است. در بین کتاب‌های فارسی مورد استفاده در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه در بنیاد ایران‌شناسی به بیست و دو عنوان کتاب بیش از بیست بار استناد داده شده که در این میان بیشترین میزان استناد مربوط به کتاب لغت‌نامه دهخدا با ۵۴ بار استناد می‌باشد و پس از آن کتاب فرهنگ فارسی معین با ۴۴ بار استناددهی در رتبه دوم قرار گرفته است و تنها به ۴ کتاب عربی در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه بیش از ۸ بار استناد داده شده است که بیشترین میزان استناددهی متعلق به کتاب "الذریعه الی تصانیف الشیعه" با ۷۰ بار استناد بوده است و همچنین به ۴ کتاب انگلیسی بکار رفته در مآخذ پایان‌نامه‌های مورد مطالعه بیش از ۸ بار استناد داده شده که بیشترین میزان استناددهی به کتاب "Encyclopedia Iranica" با ۴۳ بار استناد بوده است و ارجاعی دیگر به "Iranica" داده شده است با ۲۵ بار استناد که احتمال داده می‌شود از مجموعه کتاب "Encyclopedia Iranica" باشد.

و شیمی بیش از سایر منابع است علت اینکه تحقیقات و اکتشافات بروز در این علوم همگام با کتاب نیست و پژوهشگران را به سوی مجلات سوق می‌دهد همان‌طور که در تحقیقات پیشین لو (لو، ۲۰۰۷) در حوزه علوم طبیعی، خاموشیان (خاموشیان، ۲۰۰۸) در حوزه علوم پزشکی، نوریا و سابات (نوریا؛ ثبات، ۲۰۰۸) در حوزه شیمی، فرج‌پهلوی در حوزه شیمی (فرج‌پهلوی؛ زمانی، ۲۰۱۰) به این امر اشاره دارند. نتایج نشان می‌دهد که در پایان‌نامه‌های مورد مطالعه ۹۴/۵ درصد (۱۲۴۰۶ استناد) مربوط به منابع فارسی زبان است و ۴/۱۷ درصد (۵۴۷ استناد) مربوط به زبان لاتین و زبان عربی نیز در مرتبه سوم ۱/۳۳ درصد (۱۷۴ استناد) را به خود اختصاص داده است. نتیجه اینکه زبان غالب در استنادات پایان‌نامه‌های مورد بررسی زبان فارسی است همان‌طور که در حداد (حداد، ۲۰۰۹)، ایزدی (ایزدی، ۲۰۰۹)، نیازآذری (نیازآذری، ۲۰۰۹) و غفوری (غفوری، ۲۰۱۱) این نتایج صادق بوده است.

بر طبق یافته‌های پژوهش ۲ عنوان مجله لاتین بر اساس قانون برادفورد به‌عنوان مجلات هسته خارجی بنیاد ایران‌شناسی در مآخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ شناسایی شد بنابراین مجلات مورد مطالعه از قاعده برادفورد تبعیت می‌کند. یافته‌ها خاموشیان (خاموشیان، ۲۰۰۸) در حوزه علوم پزشکی، فرج‌پهلوی (فرج‌پهلوی؛ زمانی، ۲۰۱۰) در حوزه شیمی، رضاییان (رضاییان؛ عصاره، ۲۰۱۲) در حوزه علوم پزشکی بیانگر آن است که در تمام پژوهش‌های ذکر شده قاعده برادفورد در مورد مجلات آنها نیز صادق بوده است.

همچنین از نظر پوشش زمانی نیم عمر استناد به کتاب فارسی ۱۷/۸ سال، نیم عمر کتاب‌های عربی ۲۷/۶ سال، نیم عمر کتاب‌های لاتین ۲۲/۷ سال، نیم عمر نشریات ادواری فارسی ۱۱/۷ سال، نیم عمر نشریات لاتین ۲۶/۸ سال، نیمه عمر پایان‌نامه‌های فارسی ۸/۱ سال است. نیم عمر استناد به کتاب عربی، نشریات لاتین، کتاب لاتین بیش از سایر منابع اطلاعاتی است، یعنی نشان می‌دهد که به ترتیب کتاب عربی، نشریات لاتین، کتاب لاتین از روزآمدی کمتری نسبت به سایر

پیشنهادها

با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر، پیشنهادهایی جهت اصلاح و رفع کاستی‌های موجود ارائه می‌شود:

در دسترس بودن منابع اطلاعاتی آرشیو شده در کتابخانه و منابع موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی جهانی به‌طور همزمان می‌تواند در کاهش زمان پژوهش و استفاده مفید از زمان به دانشجویان و پژوهشگران کمک کند، لذا ضروری است که کتابخانه مجهز به سیستم اینترنت پر سرعت باشد.

با توجه به پیشرفت فناوری اطلاعات و بانک‌های اطلاعاتی که به‌صورت جهانی و رایگان و تمام متن در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته‌اند پیشنهاد می‌شود که در طی دوره تحصیلی، با برگزاری دوره‌های آموزشی دانشجویان را در جهت معرفی و شناخت نحوه استفاده از این بانک‌ها یاری کنیم.

دانشجویان نیاز دارند به‌صورت رایگان و مستمر از پایگاه‌های اطلاعاتی موجود و آنلاین استفاده کنند لذا مسئولین باید با عضویت دائم در این پایگاه‌ها دسترسی رایگان به منابع علمی را فراهم کنند.

با توجه به اینکه یک مقاله که به بررسی متون می‌پردازد، با یک استناد پشتیبانی می‌شود شیوه صحیح استناد نکته بسیار مهمی در تایید پژوهش خواهد بود، لذا برای انجام پژوهش در زمینه تحلیل استنادی و استناد به یک منبع علمی، شیوه صحیح استناد نکته حائز اهمیت است، در صورتی که به جرات می‌توان گفت درصد بالایی از استنادات در پژوهش‌های علمی با نگارش صحیح کتابنامه‌نویسی مغایرت داشته و دارای پراکندگی در نحوه نگارش است در صورتی که داشتن یک اسلوب و الگوی جامع و یکسان می‌تواند به ارزش علمی تحقیق بیافزاید و پژوهش‌های حوزه تحلیل استنادی را نیز در بدست آوردن نتیجه علمی و درست‌تر یاری کند.

کهنگی متون و نسخه‌های اصلی کتاب‌های قدیمی و نشریات قدیمی و به‌طور کلی قدمت منابع اطلاعاتی در رشته‌های علوم انسانی برخلاف برخی رشته‌های دیگر نشان از صحت اطلاعات دارد، لذا ضروری است که کتابخانه به تهیه

نسخه‌های قدیمی و ویرایش‌های اولیه منابع اطلاعاتی و نشریات قدیمی توجه کند.

نتایج بدست آمده حاکی از آن است که نشریات دارای کهنگی هستند و ضریب تاثیر آنها کم است، لذا با توجه به اهمیت و روزآمدی مقالات ضروری است پژوهشگران به استفاده از مقالات علمی بروز تشویق شوند.

بسیاری از دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد به لحاظ پیشرفت فناوری و شاید شرایط سنی بالا با نحوه صحیح استفاده از کامپیوتر و جستجو در بانک‌های اطلاعاتی آشنایی ندارند لذا در بسیاری از موارد دیده می‌شود پژوهشگر از ادامه روند جستجوی اطلاعات جدید و پرس‌وجو از متصدیان کتابخانه در مورد نحوه بازیابی اطلاعات منصرف می‌شوند و یا به دیگران واگذار می‌کنند، پیشنهاد می‌شود اساتید، دانشجویان را تشویق به یادگیری کنند و متصدیان کتابخانه نیز در صورت مشاهده چنین افرادی با ساده کردن روش آموزش و صبر و حوصله آنها را یاری کنند.

منابع

- ایزدی، ریحانه (۱۳۸۹). تحلیل استنادی و تعیین منابع اثرگذار پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان در سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۶. *فصلنامه دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)*، ۳ (۹)، ۱۱-۲۳.
- حداد، زهرا (۱۳۸۸). تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های دکتری ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی و ارتباطات علامه طباطبایی طی سالهای ۱۳۷۴-۱۳۸۴. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۰ (۲)، ۱۳۹-۱۵۲.
- خاموشیان، فرشاد (۱۳۸۷). مطالعه رفتارهای استنادی دانشجویان دوره دکتری تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه بر اساس پایانه‌های آنها در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۴. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۴۲ (۴۸)، ۷۵-۹۲.
- خسروی تاج، حمیدرضا (۱۳۷۹). بررسی میزان کاربرد انواع منابع اطلاعاتی در پایان‌نامه فارغ التحصیلان کارشناسی ارشد دانشگاه علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان در سالهای ۱۳۷۶-۱۳۷۴. *فصلنامه کتاب: نشریه کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران*، ۱۱ (۱)، ۶۴-۵۱.

- Egghe, L., and Rousseau, R. (1990). *Introduction to Informetrics: Quantitative Methods in Library, documentation and information Science*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers [online] available. <http://eprints.rclis.org/6011/>
- Kehinde Fasae, Joseph (2011). Citation analysis of M. Tech theses submitted in the Department of Agricultural Economics and Extension, Federal University of Technology Akure, Nigeria. *Collection Building*, Vol. 30 (4), 179 – 183. [on-line]. Available: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1944511&show=abstract>
- Koteppa Banateppanvar, B. S. Biradar, B. U. Kannappanavar, (2013). "Citation analysis of doctoral theses in botany submitted to Kuvempu University, India: a case study", *Collection Building*, Vol. 32 Iss: 1, pp. 12 – 21. [on-line]. Available: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=17076611&show=abstract>
- Koteppa Banateppanvar, B. S. Biradar, B. U. Kannappanavar, p. DharaniKumar1 and K. T. Santhosh Kumar2, (2013). "Citation analysis of doctoral theses in Zoology submitted to Kuvempu University, India: A case study", *International Journal of Library and Information Science*, vol. 5 (6), pp. 192-202. [on-line]. Available: http://www.academicjournals.org/article/article1379698887_Banateppanvar%20et%20al.pdf
- Lo, Szu-Chia. (2007). Use of information resources in writing up Dissertation: A Citation Analysis. In international Conference on Engineering. *In international Conference on Engineering Educational (ICCE 2007)*, Combra, Portugal, September 3-7.
- Nuria, Vallmitjana & L. G. Sabate (2008). "Citation analysis of Ph. D. dissertation references as a tool for collection management in an academic chemistry library" *college & Research Libraries*. 69 (1): 72-82. [on-line]. Available: <http://crl.acrl.org/content/69/1/72.full.pdf>.
- ODLIS. (2007). *Online dictionary for library and Information Science*. WWW.WCSU.edu/Library/ Odlis. Html.
- رضائیان، فریده؛ عصاره، فریده (۱۳۹۱). تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های فارغ التحصیلان دوره‌های پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سالهای ۱۳۸۹ - ۱۳۸۷. *فصلنامه جنتاشاپور*، ۳ (۲)، ۳۶۱-۳۷۱.
- صدیقی، مه‌ری (۱۳۸۰). تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های فارغ التحصیلان حوزه علوم زمین موجود در مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران. *فصلنامه اطلاع‌رسانی*، ۱۷ (۱ و ۲)، ۳۰.
- غفوری، محبوبه (۱۳۹۰). تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد موجود در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی). *پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، به راهنمایی اشرف السادات بزرگی. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال.*
- فرج‌پهلوی، عبدالحسین؛ زمانی، مریم (۱۳۸۹). تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه شیمی دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه شیراز در سالهای ۱۳۸۷ - ۱۳۸۰. *فصلنامه دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)*، ۳ (۱۱)، ۷۷-۹۰.
- مکی‌زاده، فاطمه (۱۳۸۶). "تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های رشته جغرافیا (برنامه‌ریزی شهری) در دانشگاه‌های تهران، تربیت مدرس و یزد (۱۳۷۶-۱۳۸۴)". *فصلنامه کتاب، ش. ۷۶: ۱۲۵-۱۴۳.*
- موحدپور، الهام (۱۳۸۹). *تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های دانش‌آموزان تحصیلات تکمیلی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی بین سالهای ۱۳۸۰ - ۱۳۸۷. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.*
- نیاز آذری، کیومرث؛ ضامن، فرشید؛ طهماسبی، سلیمه (۱۳۸۸). تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری طی سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۰. *فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی*، ۱ (۲)، ۱۱۳-۱۳۶.